

Nr 107.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående extra anslag för utdelande av tillfälligt understöd åt f. d. daglönare vid marinen; given Stockholms slott den 25 februari 1913.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att å extra stat för år 1914 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 24,230 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare vid marinen, vilka pensionerats enligt bestämmelser, äldre än de, som meddelats genom kungl. kungörelsen den 25 november 1910, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet bestämmes för den, som, utan att erhålla invalidunderhåll, i pension från flottans pensionskassa uppbär mindre än 200 kronor årligen, till det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen tillsammans skola uppgå till 300 kronor, för den, som i sådan pension eller i dylik pension jämte invalidunderhåll åtnjuter tillhoppa från och med 200 till och med 307 kronor årligen, till 100 kronor samt för den, som i sådan pension bekommer 400 kronor eller 500 kronor årligen, till 50 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Jacob Larsson.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 25 februari 1913.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Statsråden: SCHOTTE,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
LARSSON.

Departementschefen, statsrådet Larsson anförde härefter:

I underdånig ansökning, som under december 1911 inkommit till sjöförsvarsdepartementet, har förre daglönaren vid flottans stations i Stockholm ingenjördepartement nr 76 Per August Hansson erinrat, att Kungl. Maj:t och Riksdagen år 1910 gemensamt godkänt bestämmelser om förändrade grunder för pensionering av flottans daglönare, vilka bestämmelser utfärdats genom kungl. kungörelse den 25 november 1910 att gälla från och med år 1911, och har Hansson anhållit att få sig tillerkänd en tilläggs pension å 285 kronor årligen på det att han måtte bliva likställd med sina kamrater i samma lönegrad. Enligt vad Hansson vidare i ansökningen meddelade, hade han dittills kunnat arbeta å privata verkstäder, men, som han dåmera fyllt 76 år, vore hans krafter i avtagande och finge han svårt att förtjäna uppehälle åt sig och sin hustru.

I häröver infortrat utlåtande, som avgivits den 12 februari 1912, anförde *direktionen över flottans pensionskassa* huvudsakligen följande.

Sedan Hansson den 31 augusti 1905 erhållit avsked vid en levnadsålder av 69^{11/12} år och efter en tjänstetid av 31^{6/12} år från 20 års ålder samt i vederbörlig ordning anmälts till erhållande av pension, hade *direktionen* den 18 september samma år, med tillämpning av då gällande kungl. kungörelse den 2 december 1904 angående pensionering av de vid flottans militärdepåer och varvsstater anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare, tilldelat honom för ålder och tjänstetid pension såsom daglönare i 2:a klassen med 250 kronor årligen.

Därefter hade den 13 februari 1911 inkommit framställning från Hansson, huruvida han icke på grund av de anställningar, han under tjänstetiden innehaft såsom maskinist och maskinuppsättare, skulle kunna erhålla högre pension. Sedan med anledning härav varvschefen i Stockholm på begäran inkommit med upplysningar angående Hanssons förutvarande anställning, hade *direktionen* den 23 maj 1911 meddelat Hansson det svar, att enär han vid sitt avsked från flottans tjänst icke varit förman eller innehaft anställning, som kunde anses jämnställd med förmansanställning, *direktionen* icke kunde tillägga honom högre pension än den, som redan blivit honom tillerkänd.

Enär således Hansson avskedats före den 1 januari 1911, då de av honom åberopade nya pensioneringsgrunderna började tillämpas och vid avskedet innehaft anställning såsom daglönare samt beskaffenheten av hans arbete under tjänstetiden såsom maskinist, maskinuppsättare eller dylikt icke särskilt berättigade honom till någon pension genom flottans pensionskassa, kunde *direktionen* reglementsenligt icke tilldela Hansson högre pension, ehuru en pensionsförhöjning till honom, i anseende till hans berömliga tjänstgöring, syntes synnerligen önskvärd och rättvis.

Marinförvaltningen, som efter remiss i ärendet den 5 mars 1912 avgivit utlåtande, har däri anført följande.

Skälet därtill att de genom förenämnda kungörelse den 2 december 1904 bestämda pensionerna för daglönare blivit efter Riksdagens medgivande höjda redan genom kungörelsen den 25 november 1910 hade varit, att de enligt den förra kungörelsen utgående pensionsbeloppen visat sig vara så knappt tillmätta, att de icke försloge att bereda ens nödortftig bärgning åt pensionstagarna, vilka därför i flera fall blivit nödsakade att för sitt uppehälle anlita allmänna fattigvården. Att sökanden kunde komma att försättas i samma nödvändighet, låge ingalunda utom

sannolikhetens gräns. Men att sådant skulle för en daglönare, som i mera än 30 år efter 20 års ålder med synnerligen vackra vitsord tjänat staten, bliva hans ålderdoms slutliga lott, måste verka i hög grad sårande på rätts- och billighetskänslan. På grund härav funne sig marinförvaltningen icke kunna för sin del ställa sig avvisande mot ansökningen.

Visserligen kunde antagas, att bifall därtill skulle skapa ett prejudikat, som komme att inbjuda till ytterligare ansökningar i enahanda syfte. Men enligt ämbetsverkets tanke syntes det ej vara att från det allmännas sida beklaga, om även i andra fall, vilkas antal i varje händelse endast kunde bliva ringa, anledning skulle förekomma att åt förutvarande daglönare, som uppnått mer än 76 år och oförvitligen tjänat staten i mer än 30 år efter 20 års ålder, bevilja förhöjning i deras pension från det enligt 1904 års kungörelse medgivna, obestriddigen alltför låga beloppet till vad som genom 1910 års pensionsreglering bestämts.

Förhöjningen av den sökanden tillagda pensionen i 2:a klassen för daglönare eller 250 kronor syntes emellertid icke kunna sträcka sig till det av sökanden ifrågasatta beloppet 285 kronor, vilket belopp torde hava uppkommit på det sätt att sökanden betraktat sig såsom förman och beräknat sin tjänstetid till 34 år. Endast till det belopp, vartill vid sökandens avgång hans pension med beräkning av 31 års tjänstetid och med tillämpning av kungörelsen den 25 november 1910 skulle hava uppgått, eller 360 kronor, syntes förhöjning kunna ifrågakomma.

Med stöd av det anförda hemställde marinförvaltningen därför, att Kungl. Maj:t ville antingen förordna om höjning av sökandens pension med 110 kronor till 360 kronor eller, därest förhöjningen icke skulle kunna på nu föreslaget sätt beredas, hos Riksdagen äska medgivande av sådan pensionsförhöjning.

Statskontoret har i infortrat utlåtande den 4 april 1912 framhållit, hurusom det icke kunde förnekas, att det Hansson reglements enligt tillkommande pensionsbeloppet å 250 kronor vore under nuvarande förhållanden för litet för att tillförsäkra pensionären en någorlunda bekymmerfri ålderdom. Såsom marinförvaltningen framhållit, vore det ingalunda uteslutet, att, då arbetsförmågan vore uttömd, fattigvårdens hjälp måste anlitas. Såväl då 1904 års pensioneringsgrunder beträffande marinens daglönare ändrades genom beslut vid 1910 års riksdag som ock vid Riksdagens under de senare åren fattade beslut i särskilda pensionsfrågor rörande arbetare hade också erkänts, att 300 kronor måste anses såsom det lägsta pensionsbelopp, som borde ifrågakomma. Emellertid kunde statskontoret icke undgå att hysa någon betänklighet

mot vidtagande av höjning av i behörig ordning fastställt pensionsbelopp, helst möjlighet saknades att överskåda följderna av en sådan åtgärd. Statskontoret ansåge sig därför icke kunna tillstyrka bifall varken till Hanssons ansökning eller till marinförvaltningens förslag. Däremot skulle statskontoret för sin del vilja förorda, att för de f. d. daglönare, som i likhet med Hansson pensionerats efter andra grunder än dem, som fastställts genom kungörelsen den 25 november 1910, bereddes tillfälliga understöd att vid styrkt behov utdelas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som enligt Riksdagens beslut gällde dels från och med år 1908 för vissa avskedade underofficerare och vederlikar vid armén, dels ock från och med år 1911 för vissa pensionerade kronojägare samt vad Kungl. Maj:t i framställning till 1912 års riksdag föreslagit beträffande f. d. förrådsvaktmästare. Efter prövning i varje särskilt fall, huruvida behov av understöd kunde anses föreligga, skulle f. d. daglönare, som pensionerats före ingången av år 1911, kunna beviljas dylikt understöd efter sådana grunder att sammanlagda beloppet av pension och understöd skulle uppgå till lägst 300 kronor och högst 550 kronor. För ändamålet borde å tionde huvudtiteln äskas ett extra anslag till det belopp, vartill vidare utredning i ärendet kunde giva anledning; och kunde anslaget lämpligen ställas till disposition av direktionen över flottans pensionskassa, som skulle äga pröva och avgöra inkomna ansökningar om understöd samt utbetala beviljade understöd i sammanhang med pensionerna.

Med anledning av vad statskontoret sålunda anfört, anbefalldes *direktionen över flottans pensionskassa* att inkomma med ytterligare utlåtande i ärendet och därvid särskilt avgiva utredning beträffande storleken av det anslag, som vid bifall till statskontorets förslag kunde anses erforderligt.

Till fullgörande härav har *direktionen* inkommit med skrivelse den 14 augusti 1912 och däri till en början meddelat följande.

De f. d. daglönare vid flottans militärdepåer och varv, vilka för närvarande åtnjöte pension genom flottans pensionskassa enligt de före kungörelsen den 25 november 1910 gällande grunder, tillhörde tre särskilda grupper:

1) Sådana f. d. daglönare vid stationernas ordinarie timmermans- och hantverksstater, som förflyttats på invalidstat med invalidunderhåll av 210 kronor årligen för var och en samt pensionerats enligt de före reglementet för pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap den 31 oktober 1879 gällande stadganden. Pensionen till dessa underhållstagare utgjorde högst 72 kronor och lägst 24 kronor, vartill komme

förhöjning med 25 kronor jämlikt kungörelsen den 13 augusti 1909. Antalet av sådana pensionärer vore för närvarande 6.

2) Sådana f. d. daglönare, som pensionerats enligt bestämmelserna i nyssnämnda reglementet av år 1879, innan kungörelsen av den 2 december 1904 vunnit tillämpning. Pensionerna utgjorde för förman eller sjukvaktare högst 360 kronor för kroppsskada och 240 kronor för ålder och tjänstetid samt för vanlig daglönare högst 150 kronor för kroppsskada och 100 kronor för ålder och tjänstetid, vartill för dem, som uppnått 50 års ålder och vilkas pensioner icke överstege 180 kronor, komme förhöjning med 25 kronor enligt förenämnda kungörelse av år 1909. Antalet pensionärer av denna kategori vore för närvarande 59.

3) Sådana f. d. daglönare, som pensionerats enligt bestämmelserna i kungörelsen den 2 december 1904. Pensionerna uppginge till högst 500 kronor och lägst 300 kronor för förmän och sjukvaktare samt till högst 300 kronor och lägst 200 kronor för vanliga daglönare. För närvarande finnes 131 pensionärer av denna grupp.

Av daglönarepensionärer, vilka sammanlagt åtnjöte underhåll och pension av över 300 kronor men under 400 kronor, finnes för närvarande blott en, nämligen till den första av ovannämnda grupper hörande invaliden J. A. Almström, född år 1827, vilken i underhåll åtnjöte sammanlagdt 307 kronor.

Direktionen har vidare anfört, att vid beräkandet av det belopp, som skulle vara erforderligt för att åt f. d. daglönare, pensionerade efter andra grunder än dem, som fastställts genom kungörelsen den 25 november 1910, bereda tillfälliga understöd att i enlighet med statskontorets förslag vid styrkt behov utdelas, direktionen ansett hela antalet ifrågakvarande pensionärer böra medräknas, då säkerligen för dem alla, om än i större eller mindre grad, förefunnes behov av understöd.

Om understöd skulle utgå med 100 kronor för de f. d. daglönare, som åtnjöte i pension och avlöning å invalidstat högst 307 kronor, och med 50 kronor för dem, som uppbyure pension med högre belopp än 307 kronor och högst 500 kronor, skulle kostnaden utgöra:

för grupp I högst	kr.	600: —
» » II »	»	5,900: —
» » III »	»	11,900: —
eller tillsammans högst	kr.	18,400: —

Om åter understöden därutöver ökades så att sammanlagda beloppet av pension och understöd skulle, såsom statskontoret framhållit

vara lämpligt, bliva i hvarje fall lägst 300 kronor, skulle kostnaden bliva:

för grupp I högst	kr. 600: —
» » II »	» 11,675: —
» » III »	» 11,950: —
eller tillsammans högst	<u>kr. 24,225: —</u>

De angivna beloppen, som avsåge samtliga ifrågavarande pensionärer, komme ej att överskridas, och komme beloppen, därest de ifrågasatta understöden skulle utgå en följd av år, på grund av den höga åldern hos flertalet av de blivande understödstagarna att för följande år hastigt sjunka.

I enlighet med de åsikter, som av Riksdagen uttalats vid flera under de senare åren fattade beslut i särskilda pensionsfrågor rörande arbetare, samt i likhet med statskontoret och marinförvaltningen hyste direktionen den uppfattning, att 300 kronor borde vara det lägsta pensionsbelopp, som borde ifrågakomma, samt att alla f. d. daglönare, vilka pensionerats efter andra grunder än dem, som fastställts genom kungörelsen den 25 november 1910, borde beräknas komma i åtnjutande av understöd.

Direktionen ville därför föreslå

att för ifrågavarande pensionärer måtte beredas tillfälligt understöd sålunda:

för den, som i pension från flottans pensionskassa jämte invalid-understöd åtnjöte tillsammans 307 kronor eller därunder, 100 kronor eller det större belopp, som funnes erforderligt för att understödet och nyssnämnda förmåner tillsammans skulle uppgå till lägst 300 kronor, och för den, som i pension från flottans pensionskassa uppbure 400 eller 500 kronor, 50 kronor;

att Kungl. Maj:t ville för detta ändamål föreslå Riksdagen att å extra stat för år 1913 under riksstatens tionde huvudtitel bevilja ett förslagsanslag av 24,225 kronor att av direktionen förvaltas, samt

att Kungl. Maj:t ville förordna:

att direktionen skulle för ett år i sänder pröva och avgöra inkommande ansökningar om understöd, vilka borde vara åtföljda av erforderliga handlingar till styrkande av att understödstagarna vore i livet och i behov av det sökta understödet, och

att understödet skulle till underhållstagarna utbetalas i sammanhang med utbetalande av pensionen från flottans pensionskassa.

Direktionen har slutligen i sin skrivelse avgivit förslag till bestämmelser om lämnande av vissa uppgifter, erforderliga för beräkning under kommande år av det behövliga anslaget storlek.

Statskontoret, som ånyo hörts med anledning av direktionens sålunda lämnade utredning och framställningar, har i utlåtande den 11 februari 1913 icke funnit något annat att erinra mot de av direktionen föreslagna grunderna för understödets beräkning än att då av förteckningar å ifrågavarande f. d. daglönare, vilka förteckningar fogats vid direktionens yttrande den 14 augusti 1912, framginge, att några bland dem allenast uppnått en jämförelsevis låg levnadsålder, vikt låge därpå att vid prövning av behovet av understöd noggrann hänsyn toges till möjligen befintlig egen arbetsförtjänst. Med framhållande att, då direktionens utredning måst företagas utan hänsyn till de särskilda pensionärernas ekonomiska förhållanden, möjligt vore, att det av direktionen uppgivna anslagsbehovet vore något, om än sannolikt helt obetydligt, för högt, hemställde statskontoret om äskande hos Riksdagen att å extra stat under tionde huvudtiteln för år 1914 uppföra ett förslagsanslag å i avjämnat tal 24,230 kronor att ställas till förfogande av direktionen över flottans pensionskassa för utdelande i den ordning, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva, av tillfälliga understöd åt ifrågavarande f. d. daglönare, under villkor att understöd ej finge tilldelas annan än den, som styrkt sig vara i behövande omständigheter samt att i avseende å understödets belopp iakttoges, att för den, som i pension från flottans pensionskassa jämte invalidunderhåll åtnjöte tillsammans 307 kronor eller därunder, understödet icke finge överstiga 100 kronor eller det större belopp, som funnes erforderligt för att understödet och nyssnämnda förmåner tillsammans skulle uppgå till lägst 300 kronor, och för den, som i pension från flottans pensionskassa uppbure 400 eller 500 kronor, 50 kronor.

Att höja en enligt gällande regler bestämd pension, varom sökanden Hansson hemställt, synes mig icke böra ifrågakomma. Däremot anser jag synnerligen behjärtansvärt att i enlighet med det av statskontoret väckta förslaget medel kunde erhållas för beredande av understöd vid verkligt behov åt alla kategorier av ifrågavarande pensionärer, vilka genom nu åtnjutna pensioner icke kunna anses tryggade mot att komma i nödställd belägenhet. Den princip, som ligger till grund för beviljande av dylika understöd, har av Riksdagen redan tillämpats i flera fall, såsom vid beslut angående understöd år 1907 åt avskedade underofficerare och vederlikar vid armén, år 1910 åt pensionerade krono-

Departements-
chefens
yttrande.

jägare och år 1912 åt f. d. förrådsvaktmästare. De i föreliggande fall föreslagna beloppen av understöd synas mig lämpligt avpassade; och anhåller jag få framhålla, att genom ett godtagande därav pensionsbeloppen enligt pensionsgrunderna i förenämnda kungörelse den 25 november 1910 icke skulle i motsvarande fall komma att överskridas. Såsom av myndigheterna påpekats, utgör det beräknade anslagsbeloppet, 24,230 kronor, det högsta behöfliga, och kommer detta belopp att successivt och relativt hastigt minskas. I fråga om villkoren för och prövningen av understödets utdelande ansluter jag mig till direktionens över flottans pensionskassa förslag med statskontorets tillägg därtill och vill jag endast föreslå en redaktionell jämkning i uttrycks sättet beträffande anpassning av understödets belopp till förutvarande pension och invalidunderstöd.

Jag hemställer fördenskull, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att å extra stat för år 1914 under tionde huvudtiteln uppföra ett förslagsanslag av 24,230 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt f. d. förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare vid marinen, vilka pensionerats enligt bestämmelser, äldre än de, som meddelats genom kungl. kungörelsen den 25 november 1910, under villkor:

att understöd ej tilldelas annan än den, som styrker sig vara i behövande omständigheter, samt

att understödet bestämmes för den, som, utan att erhålla invalidunderhåll, i pension från flottans pensionskassa uppbär mindre än 200 kronor årligen, till det belopp, som erfordras för att understödet och pensionen tillsammans skola uppgå till 300 kronor, för den, som i sådan pension eller i dylik pension jämte invalidunderhåll åtnjuter tillhopa från och med 200 till och med 307 kronor årligen, till 100 kronor samt för den, som i sådan pension bekommer 400 kronor eller 500 kronor årligen, till 50 kronor.

Till vad departementschefen sålunda hemställt täcktes Hans Maj:t Konungen på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, lämna bifall; och skulle proposition till Riksdagen avlåtas av den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar.

Ex protocollo:

Gunnar Åkerman.